

สัมฤทธิ์ผลในการศึกษาดูงาน มุลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
เพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัดขอนแก่น ของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The achievement on the study at the Sustainable Community
Development for Good Life Quality Foundation,
Khon Kaen province of the 1st Master of public Health in Leadership
and Innovative Health Management Students, 2557 academic year,
Graduate School, College of Asian Scholars

นฤมล สีนสุพรรณ* วิภา อิศรางกูร ณ อยุธยา* รัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์* กุหลาบ ปุริสาร*
นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ 2 ปีการศึกษา 2557* สุจิตตา ชำนาญ***

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพครั้งนี้ เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผล การศึกษาดูงาน การฟังบรรยายของวิทยากร การสาธิต การซักถามข้อสงสัย การสังเกต การจัดกิจกรรมต่างๆและสิ่งแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ต่อไปนี้ ดังนี้ 1. ศูนย์คำคุณ การแพทย์ทางเลือกและธุรกิจชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี 2. ภาวะผู้นำและศูนย์เรียนรู้ชุมชน บ้านคำปลาหลาย และ 3. สุขภาวะที่สร้างได้ด้วยผู้ป่วยโรคเอดส์ ภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ของผู้อำนวยการและบุคลากร โรงพยาบาลอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา สามารถสรุปองค์ความรู้ และสัมฤทธิ์ผลจากการศึกษาดูงาน ได้ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตดี จ.ขอนแก่น
 - 1.1 แพทย์ผู้อำนวยการและผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มีความเข้มแข็ง เป็นแบบอย่างที่ดี มีความมุ่งมั่นตั้งใจจนสามารถทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมสูง สามารถดูแลตนเองได้
 - 1.2 ชุมชน ให้ความร่วมมือ และต้องการมีความสุขตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง
2. การแพทย์ทางเลือกและธุรกิจชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - 2.1 มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการบำบัดรักษา เป็นรูปแบบการแพทย์ทางเลือกที่ให้ชาวบ้านได้รู้จักการดูแลสุขภาพตนเองก่อนที่จะไปโรงพยาบาล และสามารถทำกิจการจนเป็นธุรกิจชุมชน ส่งเสริมรายได้จากการมีงานทำ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
 - 2.2 นักศึกษา ผู้นำการปกครองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนอื่นๆ ที่สนใจการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสมควรไปศึกษาดูงานต้นแบบแห่งนี้

คำสำคัญ : สัมฤทธิ์ผล, ภาวะผู้นำและนวัตกรรม, เศรษฐกิจพอเพียง

* อาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

** นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557

*** ผู้ประสานงานและพิมพ์งาน

Abstract

This qualitative study aimed to investigate the achievement on the places study by listening to the expertists, demonstration, asking, observation, setting the activities and seeing the environment of the learning resources: 1. Kham Koon Center; the alternative medicine and community business with the quality and good environment development, 2. The leadership and the community learning center at Ban Khamplalai, and 3. The health existing built with the AIDS patients, the leadership and health innovation management of the director and the persons at the Ubolrat Hospital, Khon Kaen province.

The results that could be soluted as the knowledge and the achievement of this study were as followings:

1. The achievement factors of the foundation:

1.1 The doctor director and the village leader had the visionary leadership, the strong heart and good model and had the intention. The success was the high participation of the community that the people could take care themselves.

1.2 The community had the collaboration and needed the happiness according to the efficiency economic existing.

2. The alternative medicine and community business, the life development and the good environment:

2.1 They used the herb to cure the patient. It was the alternative medicine for the villagers to self care themselves before going to the hospital. They could do the community business in order to enhance the benefit and had the good lives.

2.1 The students, the local leaders or the other community leaders who interested in the concept of the efficiency economic should go to study from these outstanding model.

1. บทนำ

ในโลกไร้พรมแดน มหาอำนาจได้ผนึกกำลังกัน อย่างเข้มแข็ง พร้อมด้วยความคิดที่จะเอาชนะธรรมชาติและนำธรรมชาติมาตอบสนองความต้องการทางวัตถุของมนุษย์อย่างเกินพอดี กลไกครอบงำความคิดได้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยความพยายามที่จะสื่อสารว่า แท้ที่จริงแล้ว ความสุขที่เป็นเป้าหมายของชีวิตมนุษย์ทุกคน ก็คือ ความสนุกสนานรื่นเริง สุขสบายอยู่บน รูป รส กลิ่น เสียง ของวัตถุ ซึ่งสามารถซื้อหาได้ด้วย “เงิน” ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องมีคติประจำใจว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ด้วยความคิดนี้ มนุษย์ทุกคนที่อยากประสบ

ความสำเร็จจะต้องมีความสามารถในการแข่งขันแย่งชิง เพื่อครอบครองเงินให้มากๆและเร็วๆ โดยไม่สนใจว่าจะสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในขณะเดียวกัน ระบบการเมืองถูกออกแบบบนแนวคิดอำนาจและเงิน มีระบบราชการที่รับใช้อำนาจและเงิน รวมทั้งมีระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการแข่งขัน จึงเกิดปรากฏการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆมากมาย ในช่วง 40 ปีเศษที่ผ่านมา ป่าไม้ถูกทำลายไปกว่า 150 ล้านไร่ ทำให้ปัจจัย 4 ทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัยลดลง ต้องวิ่งไล่ล่าหาเงินมาซื้อปัจจัย 4 และความหฤหรรษ์ที่เข้าใจว่าเป็นความสุข แต่เงินที่ได้ไม่พอใช้

เสียที จึงเข้าสู่ระบบสินค้าที่สุ่มเสี่ยง ทั้งดอกเบญจมาศและชาดการวิเคราะห์ จึงใช้จ่ายไปกับสิ่งฟุ่มเฟือย ทำให้หนี้สินมากมาย เกิดวิกฤติเศรษฐกิจระดับรากหญ้าอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่เดียวกันการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อเอาที่ดินมาปลูกพืชและสัตว์เลี้ยงเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว ทำให้ต้องใช้สารเคมีฆ่าหญ้า สารเคมีฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีจนไม่คุ้มทุน ต้องแบ่งแรงงานไปขายแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่มีของเสียมากมายทั้งทางน้ำ ทางอากาศและทางเสียง รวมกันจนเป็นวิกฤติของสิ่งแวดล้อมที่มีสภาพดินเลน น้ำแล้ง ป่าหมด มลภาวะมากมาย คนอยู่ในชุมชนไม่ได้ พอไปทำงานหนักในต่างแดน ลูกไปทำงานโรงงาน เมียไปเป็นคนใช้ในต่างประเทศ ชุมชนล่มสลาย เกิดทุกขภาวะทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ¹

ด้วยแนวทางพระราชดำริ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสานได้รับด้วยเกล้านำกระแสรับสั่งมาปรับใช้อย่างจริงจัง ซึ่งบัดนี้ชาวอีสานตื่นรู้มากขึ้นเรื่อยๆแล้วว่า จะฟื้นฟูบูรณะอีสานไปสู่คุณภาพได้อย่างไร คุณหมอยงยุทธ ขจรธรรม คุณหมออภิสิทธิ์และคุณหมอทานทิพย์ อารังวรังกูร แห่งมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัดขอนแก่น ผู้ทำงานสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและทำงานใกล้ชิดกับปราชญ์ชาวบ้านอีสาน² ดังนั้นจากที่บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้เปิดหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ ในวิชาปรัชญาการสาธารณสุข³ จึงได้มีนโยบายพานักศึกษาดังกล่าว ไปศึกษาดูงานเพื่อเห็นตัวอย่างของภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

- 2.1 การแพทย์ทางเลือกและธุรกิจชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่ศูนย์คำคุณ
- 2.2 ภาวะผู้นำและศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย
- 2.3 สุขภาวะที่สร้างได้ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลอุบลรัตน์
- 2.4 ภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพของผู้อำนวยการและบุคลากรโรงพยาบาลอุบลรัตน์

3. วิธีการ

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนักศึกษาจำนวน 12 ท่าน คณาจารย์ 3 ท่าน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่ศูนย์คำคุณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย และโรงพยาบาลอุบลรัตน์ เพื่อฟังบรรยายจากวิทยากรดูสถานที่และสิ่งแวดล้อม สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พร้อมซักถามข้อสงสัย ในวันที่ 27 กันยายน 2557 เวลา 09.00-17.00 น. และแบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็น 4 กลุ่ม เพื่อเขียนรายงานพร้อมมีการประชุมร่วมเพื่อสรุปผลการเรียนรู้

4. ผลการศึกษา

4.1 ศูนย์คำคุณ การแพทย์ทางเลือกและธุรกิจชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมดี (กลุ่ม 1)

ศูนย์คำคุณ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2540 เป็นสถานที่ส่วนบุคคล มีเนื้อที่ 60 ไร่ ได้บริจาค 2 ไร่ เพื่อมาตั้งศูนย์คำคุณ

กิจกรรมหลักๆของศูนย์คำคุณ คือ นวดเพื่อสุขภาพ ออบสมุนไพร จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของแม่บ้านในอำเภออุบลรัตน์และเครือข่าย ศูนย์คำคุณจะเน้นการปลูกป่า เพาะพันธ์กล้า เพื่อจำหน่าย จากคณะผู้เข้าร่วมโครงการ ราคา 3,5,10 บาท ได้แก่ ยางนา มะค่า สะเดา อีตึก อีถั่ว สัก ผาง เป็นต้น เวลาการทำงาน จะทำการทุกวัน ยกเว้นวันหยุดเทศกาล นวดแผนไทย วันจันทร์ – ศุกร์ รับผิดชอบ 3 คน วันหยุดเสาร์- อาทิตย์ รับผิดชอบ 4 คน ค่าบริการ 120 บาท/ชั่วโมง รายได้ต่อวันของเจ้าหน้าที่ 100 บาท/วัน บวกครึ่ง% ที่นวดได้ เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทยที่ทำงานในศูนย์คำคุณ ได้ผ่านการอบรมมาแล้วทุกคน การเข้ารับบริการอบสมุนไพรจะต้องผ่านการซักประวัติก่อนเข้ารับบริการ มีการให้เปลี่ยนเสื้อผ้า และห้ามพรมน้ำ ระยะเวลาในการอบ 5,10,15 นาที ค่าบริการครั้งละ 60 บาท

ข้อห้าม

1. โรคหัวใจ

2. คนที่มีไข้
3. ได้รับอุบัติเหตุมาใหม่ ต้องผ่าน 48 ชั่วโมง
4. ขณะมีประจำเดือนหรือขณะตั้งครรภ์
5. บุคคลที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงและต่ำ

มีผู้ใช้บริการประมาณ 5 คน/วัน

สมุนไพรในการทำลูกประคบ

1. เอนอ่อน สรรพคุณ คลายกล้ามเนื้อ ต้มกินได้
2. ใบเปิ้ล้า สรรพคุณ ลดอาการปวดเมื่อย คลายกล้ามเนื้อ
3. ใบหนาด สรรพคุณ ลดอาการปวดเมื่อย คลายกล้ามเนื้อ ช่วยห้ามเลือด
4. ใบมะขามเปรี้ยว สรรพคุณ บำรุงผิวพรรณ แก้ผดผื่นคัน
5. ลูกมะกรูด สรรพคุณ บำรุงผิวพรรณ บำรุงหัวใจ
6. ตะไคร้บ้าน สรรพคุณ ดับกลิ่นคาว ขับเหงื่อ ขับปัสสาวะ ขับลม
7. ขมิ้นหัวแก่ สรรพคุณ บำรุงผิวพรรณ แก้ผดผื่นคัน
8. หัวหว่านไฟ สรรพคุณ แก้ฟกซ้ำดำเขียว
9. พิมเสน สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน ทำให้เส้นเลือดหดตัวดี
10. การบูร สรรพคุณ แก้แก้ลมวิงเวียน ทำให้เส้นเลือดขยายตัวดี

สมุนไพรที่นำมาทำลูกประคบ ได้นำมาจากสวนสมุนไพรที่ปลูกไว้ในศูนย์คำคุณและรับซื้อจากชาวบ้าน ซึ่งทางศูนย์คำคุณจะนิยมทำลูกประคบแบบสด เพราะเล็งเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้มากกว่าลูกประคบแบบแห้ง แต่จะใช้ได้ในระยะสั้น จะใช้ในการประคบ 4 ลูก/สัปดาห์

สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีดังนี้

1. ความเป็นมาของการก่อตั้งศูนย์คำคุณ
2. ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ที่มีคุณค่าในศูนย์คำคุณ

3. สมุนไพรที่ใช้ในการทำลูกประคบ
4. คุณประโยชน์ของสมุนไพรในแต่ละชนิด
5. ข้อห้ามของการนวดแผนไทยและการเข้าอบสมุนไพร
6. การวางแผนในการปฏิบัติงานของแพทย์แผนไทย
7. การส่งเสริมรายได้ระหว่างศูนย์คำคุณกับชาวบ้าน โดยการนำสินค้าที่ชาวบ้านทำเองมาวางขายในศูนย์ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า น้ำสมุนไพรไฉ่ เป็นต้น

4.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลายและสุนทรียสนทนากับอดีตผู้ใหญ่บ้านและคุณมาร์ติน (โดยกลุ่ม 2)

ประวัติโดยสังเขปของอดีตผู้ใหญ่บ้าน : ชื่อ นายถาวร สรรสมบัติ เคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านบ้านคำปลาหลาย มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2532-2551 ขณะดำรงตำแหน่งได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่น 5 ครั้ง และรางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยมแทนบทองค์ ในปี พ.ศ.2549 ได้รับทุนไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่น 36 วัน ด้านการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพและการจัดการสิ่งแวดล้อมและยังได้ทุนไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศจีน ในปี พ.ศ.2545 ณ มณฑลยูนนานและจางเตี้ยน ด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย

ประวัติโดยสังเขปของคุณมาร์ติน : ชื่อมิสเตอร์มาร์ติน วิลเลอร์ เป็นชาวอังกฤษเข้ามาตั้งรกรากฐานอยู่ในประเทศไทย ณ หมู่บ้านคำปลาหลาย ได้ประมาณ 30 ปี จบการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ เข้ามาครั้งแรกมารับจ้างเป็นครูสอนภาษา ต่อมาแต่งงานกับหญิงไทยจึงได้ย้ายมาอยู่กับภรรยาที่บ้านคำปลาหลาย อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยมีวิถีชีวิตเหมือนชาวบ้านคำปลาหลายและให้ความร่วมมือในการพัฒนาบ้านคำปลาหลายและศูนย์คำคุณเป็นอย่างดี

คำขวัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย

“กินอิม นอนอุ่น ทุนมี หนี้หมด ลดอบายมุข สุขภาพดี การเรียนรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงป่าให้

สมบูรณ์”โดยมีที่มาของคำขวัญจากกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน คำนึงปัญหาชุมชนร่วมกันและร่วมกันตั้งคำขวัญขึ้นโดยมีความหมาย ดังนี้

กินอิ่ม หมายถึง ทุกคนในครอบครัวของหมู่บ้านคำปลาหลายจะต้องได้รับอาหารครบ 5 หมู่ทุกวัน อาหารต้องสด สะอาดและปลอดภัย

นอนอุ่น หมายถึง ลูกๆของครอบครัวทุกคนครอบครัวจะต้องไม่ติดยาเสพติด พ่อแม่ไม่มั่วสุมอบายมุข

ทุนมี หมายถึง ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม ทุนเงินตรา โดยการดึงความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านมาเรียนรู้ด้านต่างๆ

ลดอบายมุข หมายถึง ในหมู่บ้านทุกคนจะเลิกอบายมุข

สุขภาพดี หมายถึงทุกคนในหมู่บ้านนี้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

การเรียนรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง เรียงร้อยป่าให้สมบูรณ์ หมายถึง เรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพ การดูแลตนเอง กินอาหารครบ 5 หมู่ เรียนรู้ในหลักเศรษฐกิจพอเพียง อยู่กับพื้นที่สีเขียวทั้งหมู่บ้าน โดยการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ ถ้าปลูกต้นไม้ได้ 10 ต้น เรียกว่านายสิบปลูก 100 ต้น เรียกว่า นายร้อย ปลูก 1,000 ต้น เรียกว่า นายพัน

ประวัติหมู่บ้านคำปลาหลาย มีหลังคาเรือนจำนวน 76 หลังคาเรือน ประชากร 314 คน มีพื้นที่ทั้งหมด 3,500 ไร่ แบ่งเป็นนาข้าว 1,300 ไร่ เป็นแปลงเกษตรผสมผสานและเป็นป่าชุมชนอีก 800 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดกับวนอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ และเป็นที่อยู่อาศัย 200 ไร่

หมู่บ้านคำปลาหลาย ได้รับการยอมรับว่าเป็นหมู่บ้านมหัศจรรย์ โดยมีความโดดเด่น 3 เรื่อง คือ

ความมหัศจรรย์ที่ 1: หมู่บ้านนี้ไม่มีใครเป็นหนี้ ธกส. หนี้ธนาคารพาณิชย์ แต่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแม่บ้าน กองทุนโค-กระบือ โดยสามารถกู้ยืมได้ตั้งแต่ 50,000-300,000 บาท/หลังคาเรือน ดอกเบี้ย

จากการกู้ยืมจะหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน โดยจะปันผลคืนกำไรทุกปี โดย 50% จะนำมาปันผลให้สมาชิก 25% สมทบเข้ากองทุนให้เติบโตขึ้น 25% แบ่งให้คณะกรรมการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่เคยมีหนี้สูญ สร้างความโปร่งใสในหมู่บ้าน ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ ซึ่งการพัฒนาต่างๆก็ตามมา

ความมหัศจรรย์ที่ 2: เดิมหมู่บ้านเคยมีปัญหาเรื่องเด็ก 0-5 ปี ขาดสารอาหารตั้งแต่เด็ก 1-3 จำนวน 24 คน จึงได้นำปัญหานี้ไปสู่การสร้างแหล่งอาหารในชุมชน โดยทุกครอบครัวในหมู่บ้านคำปลาหลายต้องสร้างแหล่งอาหารในครัวเรือน ได้แก่ บ่อเลี้ยงปลา บ่อเลี้ยงกบและปลูกพืชผักสวนครัวไว้ข้างๆบ่อและทุกครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจากการทำเกษตรแบบนี้ทำให้ชาวบ้านได้กินอาหารที่สด สะอาด ปลอดภัย ปัจจุบันพบว่า ไม่มีเด็กขาดสารอาหารแม้แต่คนเดียว

ความมหัศจรรย์ที่ 3: หมู่บ้านนี้ได้พัฒนา มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2537 ด้วยวิธีการคือ **ปลูกให้ทำ นำให้คิด สานิตให้ดู**

หมู่บ้านนี้กระบวนการพัฒนาเริ่มจากศูนย์ โดยการให้ผู้หมู่บ้านทุกคนมาทำเป็นต้นแบบในการปลูกป่า ปลูกต้นไม้ให้มากๆ ส่งเสริมโดยการให้ความสำคัญแก่ผู้ที่ปลูกต้นไม้ ใครปลูก 10 ต้น เรียกว่า นายสิบปลูก 100 ต้น เรียกว่า นายร้อย ปลูก 1,000 ต้น เรียกว่า นายพัน

ทั้ง 3 ความมหัศจรรย์นี้ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมีโรงพยาบาลอุบลรัตน์เป็นที่เลี้ยง

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย ได้เรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แนวคิดบันได 9 ขั้นสู่เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนดี โดยทุกครัวเรือนจะทำแผนครอบครัวทุกครอบครัว

ขั้นที่ 2 มีความขยัน โดยมีผู้นำเป็นแบบอย่างและทำเป็นต้นแบบ

ขั้นที่ 3 หมั่นหาความรู้ โดยการพาสมาชิกไปศึกษาดูงานหลายที่ ทั้งที่ที่ประสบความสำเร็จและที่ที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ขั้นที่ 4 ชูคุณธรรม หมู่บ้านนี้จะไม่มีการลักขโมย

ขั้นที่ 5 นำครอบครัว หมู่บ้านนี้สามารถก้าวผ่านความยากจนได้

ขั้นที่ 6 ไม่มั่วสุม หมู่บ้านนี้ปลอดคอบายมุขและการพนันทุกชนิด

ขั้นที่ 7 คุยรายจ่าย โดยหมู่บ้านจะช่วยกันหาวิธีอุดรูรั่ว โดยการทำบัญชีรับ-จ่าย ครวเรือนในแบบของ ธกส. และ กศน.

ขั้นที่ 8 ได้เก็บออม โดยส่งเสริมการออมเงิน โดยมีแนวคิดครอบครัวที่เข้มแข็ง ต้องมีเงินออม โดยกำหนดให้ออมคนละ 100 บาท/เดือน แล้วนำไปฝากธนาคารออมสิน กลุ่มแม่บ้านมีการออมพิเศษเดือนละ 50-500 บาท/เดือน

ขั้นที่ 9 พร้อมร่วมใจ ทุกคนยึดหลักการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของทุกคนในหมู่บ้าน ประชากรทั้ง 314 คนต้องมีส่วนร่วม

ผลการพัฒนาพบว่า ในปี พ.ศ.2556 รายได้/คน/ปี ของบ้านคำปลาหลาย=65,000บาท/คน/ปี ด้วยเหตุผลว่าทุกคนทำตามบันได 9 ขั้น เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ได้แก่

ห่วงที่ 1 เน้นความพอดี พอประมาณ

ห่วงที่ 2 ความมีเหตุมีผล

ห่วงที่ 3 สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยต้องมี 5 ภูมิ 2 เงื่อนไข ดังนี้

ภูมิคุ้มกันที่ 1 เรื่องอาหาร ต้องมีพร้อม 5 หมู่ ในที่ดินของแต่ละคน

ภูมิคุ้มกันที่ 2 เศรษฐกิจในครัวเรือน ต้องมีพอใช้จ่ายในครัวเรือน

ภูมิคุ้มกันที่ 3 สังคมต้องดี ไม่มีเยาวชนติดยาเสพติด

ภูมิคุ้มกันที่ 4 สิ่งแวดล้อม มีการจัดการขยะ หมู่บ้านนี้เลิกใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน

ภูมิคุ้มกันที่ 5 วัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นและยังมีโครงการถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการเยาวชนรักถิ่น” โดยส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

เงื่อนไขที่ 1 ความรู้ โดยทุกคนในหมู่บ้านต้องเรียนรู้ เช่น เรียนรู้การทำอาชีพ เป็นการเรียนรู้คู่คุณธรรมด้วย

เงื่อนไขที่ 2 คุณธรรม
การติดตามประเมินผลหมู่บ้านใช้ตัวชี้วัด 6 สถานี คือ

1. **ลดรายจ่าย:** ทุกครัวเรือนมีการทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีหนี้ ธกส. และธนาคารพาณิชย์ มีเงินออม

2. **เพิ่มรายได้:** มีการทำเกษตรอินทรีย์ ทุกครัวเรือน มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เหลือจากรับประทานก็นำไปขาย ทำให้มีรายได้

3. **ประหยัด:** ส่งเสริมการประหยัดในชุมชน

4. **การเรียนรู้:** ส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

5. **อนุรักษ์ทรัพยากรไว้ใช้อย่างยั่งยืน:** ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสม (คั้นนากินได้)

6. **เอื้ออาทร:** ส่งเสริมให้คนรักใคร่ สามัคคีกลมเกลียวกัน เช่น ลงแขกเกี่ยวข้าว แลกเปลี่ยนอาหารกัน ร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรมส่วนรวม

สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านและผู้นำที่มีประสบการณ์ในการกระทำและการพูดที่สามารถโน้มน้าวแนะนำอย่างมีหลักการที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจและให้ความช่วยเหลือ

2. ความเป็นมาของคำขวัญและความหมายที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและค้นปัญหาชุมชนร่วมกัน

3. การศึกษาความมหัศจรรย์ 3 ประการคือ
1) หมู่บ้านนี้ไม่มีใครเป็นหนี้ ธกส. หรือธนาคารพาณิชย์

แต่มีกองทุนภายในหมู่บ้านให้กู้ยืมและมีดอกเบี้ยย
หมุนเวียนในชุมชน 2) ไม่มีเด็กขาดสารอาหาร
3) เป็นหมู่บ้านที่สร้างผู้นำ โดยปลูกให้ทำ นำให้คิด สาคิต
ให้ดู ส่งเสริมให้มีความสำคัญกับการปลูกต้นไม้

4. ได้รูปแบบตัวอย่างการนำแนวคิดบันได
9 ขั้นสู่เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จนกระทั่งประสบ
ความสำเร็จและมีฐานการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

5. รูปแบบตัวอย่างการติดตามประเมินผล
และตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.3 สุขภาวะที่สร้างได้ในผู้ป่วยเอดส์ (กลุ่ม 3)

วิทยากรคือผู้ติดเชื้อจำนวน 2 คน ได้เล่า
ประสบการณ์เกี่ยวกับผู้ป่วยโรคเอดส์ที่มารับการรักษา
ที่โรงพยาบาลอุบลรัตน์ ได้รับการสนับสนุนจากทาง
โรงพยาบาลให้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ปัจจุบัน
มีสมาชิกทั้งหมด 38 คน ในจำนวนนี้มีสมาชิกชมรม 5 คน
ที่ลงมาทำงานเต็มเวลา ซึ่งทางโรงพยาบาลมีการดูแล
สวัสดิการและจัดกิจกรรมให้ ซึ่งสะท้อนการจัดบริการ
สุขภาพแบบองค์รวมได้เป็นอย่างดี หนึ่งในนั้นเป็นคุณแม่
ลูกสอง เล่าให้ฟังว่าตอนแรกเธอตกใจมากที่ทราบว่า
ตัวเองเป็นเอดส์ ที่ทราบได้ก็เพราะว่าเมื่อ 13 ปีก่อนสามีเธอ
กลับจากทำประมงและก็ไม่สบายเจ็บปวดๆแอดๆ
ตัวดำคล้ำ ดูผอมลง เธอตัดสินใจพามาโรงพยาบาลอุบลรัตน์
เพื่อมารักษา ในที่สุดเธอก็รู้ความจริงว่าสามีและเธอเป็น
โรคเอดส์ หลังจากนั้นไม่นานสามีของเธอก็เสียชีวิต ทำให้
เธอมีแต่ความเสียใจ ความกังวล อาการก็ทรุด ชาวบ้าน
กับสังคมก็รังเกียจ ขนาดจะไปทำบุญที่วัดคนยังหนีไม่กล้า
ขึ้นลงบันไดเดียวกัน ไปซื้อกับข้าวที่ตลาดแม่ค้ายังไม่คุย
ด้วย จนเมื่อมารักษาที่โรงพยาบาล เข้ากระบวนการกลุ่ม
เครือข่ายผู้ติดเชื้อ จนวันนี้กลายมาเป็นแกนนำของ
เครือข่ายผู้ติดเชื้อไปแล้ว เห็นความหวังในชีวิต เห็นคุณค่า
ของตนเอง มีกำลังใจในการสู้ชีวิตต่อไป ชีวิตของสมาชิก
เต็มเวลาทั้ง 5 คน ในเครือข่ายผู้ติดเชื้อจะเริ่มวันใหม่ด้วย
การดูแลสวนหย่อมของโรงพยาบาล ตั้งแต่ 7 โมงเช้า
หลังจากนั้นทุกคนต้องนั่งสมาธิ วันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที
เพื่อเป็นการฝึกจิตใจให้สงบ เสร็จจากนั่งสมาธิประมาณ

09.00 น. ก็ไปยังศูนย์ค้าคุณ เพื่อไปดูแปลงเกษตร
ผสมผสาน ปลูกต้นไม้ ใส่ปุ๋ยชีวภาพ ทำน้ำหมักชีวภาพ
เป็นต้น ทุกคนต้องออกกำลังกายด้วยการถีบจักรยาน
ปั่นน้ำ เป็นจักรยานพลังคนที่ช่างได้นำจักรยานที่เสียแล้ว
แต่พอปั่นได้ มาติดกับเครื่องสูบน้ำเก่าๆที่เสียแล้ว
จากพลังงานไฟฟ้าที่ใช้หมดไปก็เปลี่ยนเป็นพลังงานคน
แทนน้ำที่สูบขึ้นจากบ่อก็ใช้รดน้ำพืชผัก สมุนไพร ที่ปลูกไว้
ในสวน ช่วงเย็นๆก็อาจมีอาชีพเสริม เช่น ร้อยพวงกุญแจ
จากลูกปัด ซึ่งโรงพยาบาลก็จะมีค่าตอบแทน ที่ช่วยงานสวน
ให้ตามสมควรนอกจากเงินที่มาจากอาชีพเสริม ทางกลุ่ม
ก็ได้รับมาจาก อบต. ทุกตำบล ปีละ 20,000 บาท
และงานทอดกฐินประจำปี เงินที่ได้มาทั้งหมดก็นำมาเป็น
ค่าอาหารกลางวันเพื่อเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มทั้ง 38 คน ที่มา
ประชุมทุกเดือนและส่วนหนึ่งก็นำมาเป็นค่าเล่าเรียนของ
บุตรหลานผู้ติดเชื้อ HIV ที่โรงพยาบาลอุบลรัตน์ คลินิกยา
ต้านไวรัสเอดส์ (ARV Clinic) นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการ
ดูแลผู้ติดเชื้อเท่านั้น เรื่องมดหมอหยูกยาต้านไวรัส
กลายเป็นเรื่องไม่ยาก เพราะสุขภาวะคือ การมีความสุข
ได้แม้จะป่วยมีโรคประจำตัวอยู่ด้วย การที่จะสามารถดูแล
ผู้ติดเชื้ออย่างเป็นองค์รวมให้เขาเห็นคุณค่าในตนเองและ
สร้างการยอมรับต่อสังคมนั้น แม้จะยากกว่ามาก แต่ก็มี
ตัวอย่างดีๆให้เห็นได้ที่โรงพยาบาลอุบลรัตน์

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การติดเชื้อของผู้ป่วยส่วนใหญ่ เกิดจากการ
ได้รับเชื้อจากสามีที่ไปทำงานต่างถิ่นแล้วไปเที่ยวผู้หญิง
บริการติดเชื้อโดยไม่รู้ตัว พอกลับมาบ้านก็นำเชื้อมาติด
ภรรยาที่บ้าน
2. การติดเชื้อเกิดจากการไม่ตรวจเลือดก่อน
แต่งงาน
3. มีผู้ติดเชื้อที่มารับยาที่โรงพยาบาลทั้งหมด
80 คน เปิดตัว 50 คน

แนวทางการดูแลผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อของ โรงพยาบาลอุบลรัตน์

1. รับผู้ติดเชื้อที่ยังทำงานได้มาทำงาน
ในโรงพยาบาลโดยให้ค่าแรงวันละ 120 บาท

2. จัดให้ผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อรู้จักอ้อม โดยอ้อม วันละ 20 บาทต่อคนต่อเดือน โดยหักจากค่าแรงทุกวัน เพื่อเป็นเงินออมไว้ใช้ในอนาคตให้กับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อ
3. จัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับบุตรของผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อ
4. จัดให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มผู้ติดเชื้อ
5. จัดให้มีทุนประกันชีวิตให้กับผู้ติดเชื้อทุกคน
6. จัดให้ผู้ติดเชื้อรู้จักการดูแลตนเอง โดยการออกกำลังกาย ปั่นจักรยานวันละ 15 นาทีและนั่งสมาธิวันละ 20 นาที

7. สอนให้ผู้ติดเชื้อใช้ชีวิตแบบพอเพียง ไม่สร้างภาระหนี้สินให้กับตนเองและครอบครัว

สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีดังนี้

ทางโรงพยาบาลดูแลผู้ติดเชื้อ HIV มีหลายมิติ ทั้งมิติทางด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ให้สามารถอยู่ได้ในสังคม มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวและมีการยอมรับในสังคม โดยอาศัยเครือข่ายทางสังคม ทางราชการในการดำเนินงาน

4.4 ภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพของผู้อำนวยการและบุคลากรโรงพยาบาลอุบลรัตน์ (กลุ่ม 4)

วิทยากรโดย นพ.อภิสิทธิ์ อึ้งวรางกูร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุบลรัตน์และ พญ.ทานทิพย์ อึ้งวรางกูร ประเด็นการบรรยาย มีดังนี้

ความสุขของมนุษย์ สุขซื้อได้แต่ไม่ยั่งยืน ความสุขไม่มีขาย ร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นสุขที่มีความยั่งยืน

จากการดูแลรักษาผู้ป่วยในพื้นที่อำเภออุบลรัตน์ จะเป็นการซ่อมสุขภาพโดยส่วนมากทำอย่างไร จึงจะลดผู้ป่วยที่ไม่ต้องมาโรงพยาบาล จึงได้ดำเนินการพัฒนาแบบองค์รวมโดยส่วนมากทางภาครัฐจะกำหนดให้มีหมู่บ้านต้องบรรลุตัวชี้วัดที่กำหนดมาจากส่วนกลาง การดำเนินงานแบบนี้ไม่มีความยั่งยืน เมื่อหมดงบประมาณ

ก็ไม่มีสานต่อ ไม่มีความยั่งยืน ทางท่านผู้อำนวยการได้ดำเนินการพัฒนาแบบองค์รวมตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 โดยการไปเรียนรู้กับชาวบ้าน แล้วสังเคราะห์ปัญหาแล้วหาสาเหตุของปัญหาและหาทางเลือก แล้วมาทำแผนการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการสร้างความไว้วางใจจากชาวบ้าน โดยเฉพาะร้านขายยาประจำหมู่บ้าน สามารถที่จะดูแลสุขภาพชาวบ้านแทนโรงพยาบาลได้ เฉลี่ยแล้วร้านขายยาประจำหมู่บ้านจะดูแลประชาชน 250 คน โดยเรียนรู้จากความทุกข์ยากของชาวบ้าน เรียนรู้จากความสำเร็จวาดฝัน (แผนปฏิบัติการชาวบ้าน) ลงมือทำ

นี่คือความยั่งยืนของโครงการชาวบ้าน โดยการปลูกต้นไม้ ยางนา ต้นสัก ให้มีความหลากหลายทางธรรมชาติ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง น้ำมันสบู่ ใช้เผาถ่านได้ เมื่อชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนรักกัน สามัคคีกัน สิ่งที่โรงพยาบาลอุบลรัตน์ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องคือ

1. สร้างเครือข่ายระบบบริการในชุมชน
2. ออกเยี่ยมกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน
3. ออกเยี่ยมกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง (ผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ที่อยู่บ้าน)
4. ออกเยี่ยมเด็กทุกโภชนาการและให้คำแนะนำการรับประทานอาหารและการฉีดวัคซีน
5. ออกกำลังกายและส่งเสริมเลี้ยงปลา กินลูกน้ำ
6. ออกเยี่ยมเกษตรกร ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ เช่น ต้นยางนา ต้นประดู่ ต้นฝาง และต้นอื่นๆ ตามความเหมาะสม

สรุปสัมฤทธิ์ผลบทเรียนจากการศึกษาดูงาน มีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1.1 ผู้นำ มีความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นตั้งใจจนสามารถทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมสามารถดูแลตนเองได้ ทั้งคุณหมอที่เป็นผู้อำนวยการและผู้ใหญ่บ้าน สามารถเป็นแบบอย่างได้

1.2 ชุมชน มีการให้ความร่วมมือและต้องการมีความสุขตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง

2. การแพทย์ทางเลือกและธุรกิจชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมดี มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการบำบัดรักษา เป็นการแพทย์ทางเลือกแบบที่ให้ชาวบ้านได้รู้จักการดูแลสุขภาพตนเองก่อนที่จะไปโรงพยาบาล และสามารถทำกิจการจนเป็นธุรกิจชุมชนส่งเสริมรายได้จากการมีงานทำ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5. อภิปรายผล

นักศึกษาที่มาศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ แต่ละท่านในปีการศึกษานี้ เป็นผู้ทำงานแล้ว และอยู่ในระบบราชการ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำในหน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุข การได้ฟังบรรยายและเห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจากผู้มีประสบการณ์ตรงที่ศูนย์คำคุณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย สภาวะที่สร้างได้ในผู้ป่วยเอดส์ และภาวะผู้นำของผู้อำนวยการและบุคลากรโรงพยาบาลอุบลรัตน์ ในการเป็นที่เลี้ยงที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริม เชื่อมประสาน และให้กำลังใจกับประชากรในชุมชน ซึ่งแต่ละท่านล้วนพูดด้วยถ้อยคำที่ออกจากใจ จริงจัง น่าสนใจ และน่าเชื่อถือ สามารถปฏิบัติให้เห็นจริงได้ จึงนับว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดี และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ ถือเป็นการสร้างแนวร่วมในการพัฒนาสังคมของประเทศ ให้เกิดความสุขอย่างสมดุลกับธรรมชาติ ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เพียงแต่นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตเท่านั้นที่จะมาศึกษาดูงานได้ นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโทสาขาบริหารการศึกษา สาขาการจัดการ สาขาศิลปศาสตร์ ผู้นำการปกครองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนอื่นๆ ที่สนใจก็สามารถไปศึกษาดูงานได้ ถือเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอุทิศตนต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมถึงประโยชน์ต่อชีวิตตนเองและสังคมอีกด้วย

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการพานักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัดขอนแก่น นับว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ข้อเสนอแนะ

1. นักศึกษารุ่นอื่นๆที่จะเริ่มเรียนวิชาปรัชญา การสาธารณสุข ควรพานักศึกษาไปศึกษาดูงานให้เห็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมก่อน เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ ได้ดีกว่าเรียนในห้องเพียงอย่างเดียว

2. ภายหลังกักศึกษาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ได้ไปศึกษาดูงานมาแล้วนอกจากมีการประชุมกลุ่ม เขียนรายงาน นำเสนอผลงานแล้วควรมีการติดตามผลด้านการเปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรม และการนำไปใช้ต่อไป

3. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ควรส่งเสริมให้นักศึกษาปริญญาตรี สาขาอื่นนอกเหนือจากสาขาพยาบาลศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโทสาขาอื่น เช่น สาขาบริหารการศึกษา สาขาการจัดการ สาขาศิลปศาสตร์ หรือผู้นำการปกครองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนอื่นๆที่สนใจสมควรไปศึกษาดูงานได้เช่นเดียวกัน

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองอธิการบดี อธิการบดี ที่เห็นความสำคัญและอนุมัติให้ไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณพ.อภิสิริธำ อำนวยการ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุบลรัตน์ พญ.ทานทิพย์ อำนวยการ ผู้อำนวยการศูนย์คำคุณ บุคลากรผู้ติดต่อทุกท่าน นายถาวร สรรสมบัติ มีสเตอร์มาร์ติน วีเลอร์ แห่งศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลายและบุคลากรในชุมชนที่ให้

ข้อมูล พาศึกษาดูงาน ตอบข้อซักถามและบริการอาหาร
และน้ำดื่มเป็นอย่างดี

ท้ายสุดขอขอบคุณคณาจารย์และนักศึกษา
ที่ร่วมเดินทางเรียนรู้ เขียนรายงาน คุณสุจิตตา ชำนาญ
ผู้ประสานและพิมพ์งานและอาจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายวิชาการ ที่ช่วยกรุณา
ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในภาพรวมและเขียนบทคัดย่อ
ภาษาอังกฤษ มา ณ ที่นี้

8. เอกสารอ้างอิง

1. อภิสัทธี อารงวารงกู และทานทิพย์ อารงวารงกู.
(2545). **พลังรากหญ้าพลังแผ่นดินขอนแก่น: มุขนิธิ**
พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัด
ขอนแก่น.11-17.
2. ประเวศ วะสี. (2545). **“อีหลีศรีอีสาน” พลังรากหญ้า**
พลังแผ่นดิน ขอนแก่น: มุขนิธิพัฒนาชุมชน
อย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี จังหวัดขอนแก่น.5.
3. บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. (2556).
รายละเอียดหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ
หลักสูตรใหม่.